

Ivan Figura

ŠTUDENTSKE PUBLIKÁCIE SLOVENSKEHO NÁRODOHOSPODÁRA PETRA ZAŤKU

Abstract: *The paper characterizes Peter Zaťko's place in the economic history of Slovakia and in the development of the Slovak economic thought. Thanks to his personality traits, which are reflected as early as in his student publications, he has an irreplaceable role in the history of the Slovak economy. In his first published article, he deals with the subject matter to facilitate Slovak farmers an access to favourable loans introducing a "Mortgage list of movables" which should operate as the land register. In the second article, he comments on the draft of the Act on stabilizing balance sheets in Czechoslovakia in 1926. In accordance with the reality, the Act should allow to present fixed assets at new higher prices due to inflation.*

Keywords: *mortgage, accounting, fixed assets, Slovak economic history*

JEL: N 24, A 11

V hospodárskych dejinách Slovenska a vo vývoji slovenského ekonomického myslenia výrazne vyčnieva osobnosť významného slovenského národohospodára Dr. Ing. Petra Zaťku (1903 – 1978).

Keď v decembri 1926 ukončil Vysokú školu obchodnú v Prahe patrilo iba k niekoľkým komerčným inžinierom Slovákom a keď v roku 1935 na Českom vysokom učení technickom (ČVUT) v Prahe obhájil vedeckú dizertáciu na získanie doktorátu obchodných vied, stal sa prvým nositeľom titulu *Rerum commercialium doctor* (RCDr) nielen na Slovensku, ale spolu s českým ekonómom M. Hornom aj v Československu.

V histórii slovenského hospodárstva tridsiatych a štyridsiatych rokov minulého storočia zohral závažnú úlohu svojím pôsobením v hospodárskej politike. Najprv ako prednosta obchodno-politického oddelenia Obchodnej a priemyselnej komory, zároveň generálny tajomník Zväzu drevárskeho priemyslu a od roku 1936 najmä vo významnej funkcii generálneho tajomníka Ústredného združenia slovenského priemyslu združujúceho okolo 700 firiem.

V roku 1931 patrilo k iniciátorom vzniku od politických strán nezávislého dvojtýždenníka *Politika* a k organizátorom búrlivého Zjazdu mladej slovenskej generácie v júni 1932, ktorému predsedal.

Už od začiatku tridsiatych rokov sústavne kritizoval centralistickú hospodársku politiku pražskej vlády a koncepciu, podľa ktorej sa Slovensko malo rozvíjať ako

agrárna časť a české kraje ako priemyselná časť Československej republiky (ČSR). Odmietol jej východisko, že Slovensko je agrárne pre prirodzené podmienky, ale naopak, tvrdil, že takým byť musí, lebo možnosti odlevu obyvateľstva z poľnohospodárstva do iných výrobných odvetví sú nepatrné. Riešenie videl v industrializácii Slovenska.

Stal sa nielen v hospodárskych kruhoch, ale aj v širšej verejnosti vážnou osobnosťou, známou dôsledným obhajovaním záujmov Slovenska, ale v rámci Československa, ktoré pokladal za domovinu Slovákov. Považovali ho za schopného hospodárskeho odborníka a pri zostavovaní prvej vlády samostatného Slovenska 14. marca 1939 sa obrátil na neho Alexander Mach „Pán doktor,.... viem, že nemáte v láske nás, čo sme za slovenský štát bojovali. Ale aj tak Vás prosím, prijmite funkciu ministra hospodárstva“. ([6], s. 80)

Zaťko odmietol, ale napriek tomu pôsobil aktívne v hospodárskej politike nového štátu ako predseda Ústredne pre hospodárstvo surovinové a priemyselné, poslanec Slovenského snemu a najmä ako člen Komitétu hospodárskych ministrov, v ktorom participovali ministri hospodárstva, financií a dopravy a guvernér národnej banky. Komitét zaujímal dôležité miesto nielen ako poradný orgán vlády, ale najmä pre právomoc, že ak sa uzniesol na opatreniach, ktoré mohol vykonať vo vlastnej pôsobnosti v ňom zúčastnený minister, bol týmto uznesením viazaný. Peter Zaťko veľkou mierou prispel v rokoch 1939 – 1944 k uplatňovaniu hospodárskej politiky, ktorá na Slovensku zabezpečila vo vtedajších pomeroch možnú úspešnosť fungovania ekonomiky a bránila jej drancovaniu na militantné ciele Nemeckej ríše.

Dôležitú úlohu zohral v hospodárskom zabezpečení Slovenského národného povstania a neskôr pri obnove ekonomiky na územiach oslobodzovaných spod nemeckej okupácie. Žiaľ, po roku 1948 mu bolo znemožnené pôsobiť v národnom hospodárstve, bol nespravodlivo odsúdený, tri roky väznený, ale nakoniec rehabilitovaný.

Do histórie slovenského ekonomického myslenia sa Peter Zaťko spolu s Imrichom Karvašom zapísal predovšetkým ako predstaviteľ slovenského *regionalizmu*. Požadoval hospodárske vyrovnanie úrovne Slovenska na úroveň západnej časti ČSR, pričom nemalo dôjsť k oslabeniu československého štátneho celku, ale skôr k jeho posilneniu.

Vyzdvihnúť treba tiež jeho prvú knihu *Industrializačná politika Maďarska a jej výsledky*, vydanú v roku 1930. Podal v nej výstižný ucelený obraz o hospodárskej politike uhorských vlád, ktoré nemohli v rámci rakúsko-uhorskej monarchie podporovať industrializáciu svojej krajiny colnými bariérami chrániacimi rodiať sa priemysel pred konkurenciou rakúskych výrobkov, ale tvorivo mu pomáhali takými nástrojmi, ako boli daňové výhody, subvencie a štátne zákazky.

Jeho druhá kniha *Domácka výroba najmä na Slovensku a na Podkarpatskej Rusi*, ktorá vyšla v roku 1931, patrila k vrcholným dielam slovenskej ekonomickej literatúry tridsiatych rokov minulého storočia. Prenikol v nej úspešne do skúmanej problematiky, čomu predchádzalo nielen štúdium početnej literatúry, ale aj rozsiahly štatistický prieskum, ktorý zorganizoval.

Množstvo podnetných myšlienok najmä o hospodárskej politike obsahujú aj jeho početné články a prejavy.

Pri sledovaní rozsiahlych aktivít tohto slovenského národohospodára nedá sa ne všimnúť si jeho študentské publikácie. Sú dôležité pre získanie ucelenej predstavy o ňom, pretože už v nich sa prejavujú tie osobnostné črty, vďaka ktorým v histórii slovenskej ekonomiky zaujal nenahraditeľné postavenie. A navyše, prístup ich autora je inšpirujúci pre súčasných mladých začínajúcich ekonómov.

Úver na movitý záloh

Svoj prvý a nie nesmelý krok v ekonomickej publicistike urobil poslucháč tretieho ročníka Vysokej školy obchodnej v Prahe¹ Peter Zaťko, keď uverejnil v apríli 1926 v autonomistickom denníku *Slovenský národ* príspevok *Úver na movitý záloh* ([10], s. 7).

Hoci článok bol prácou študenta vysokej školy, dajú sa už v ňom vybadať niektoré výrazné vlastnosti, ktoré sa prejavili v jeho ďalšej tvorbe a vôbec v celkovej činnosti.

Patrilo k nim predovšetkým zdravé sebavedomie mladého autora opierajúce sa o poznatky zo štúdia ekonomickej vied, ako aj o pozorovanie reálneho hospodárskeho života. Prejavila sa už v ňom jeho schopnosť vystihnúť jadro problematiky, jasne formulovať myšlienky bez rozptyľovania sa nepodstatnými zbytočnosťami, vecne analyzovať, otvorene kritizovať nedostatky a tvorivo pristupovať k téme s námetmi na riešenie. Ukázalo sa, že vie nielen vysvetľovať, ale aj presviedčať.

Vydavateľom denníka *Slovenský národ* bol slovenský autonomistický politik Jur Kozá-Matejov, člen Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a v rokoch 1922 – 1925 redaktor jej tlačového orgánu – novín *Slovák*. Keď z iniciatívy Vavra Šrobára získal milión korún, ktoré mu tajne poukázala zo svojich fondov prezidentská kancelária ([3], s. 440), odišiel z redakcie *Slováka* a v máji 1925 začal vydávať denník *Slovenský národ*.

V otvorenom liste Andrejovi Hlinkovi napísal: „Daný mi bol obnos: Pomôžte slovenskému národu ako najlepšie viete a ako Vám Vaše národné presvedčenie a Vaša česť káže. Nežiadam od Vás nič nečestného!...Čo som mal voliť? Ja som volil áno!... Ale nevedel som iné voliť, lebo išlo o národ.“ ([5], s. 1)

Andrej Hlinka v Poslaneckej snemovni Národného zhromaždenia Československej republiky 4. júna 1925 však o ňom povedal, že Jur Kozá, chudobný človek, ktorý bol bezmajetný, 3. mája zradil a stal sa majiteľom a redaktorom veľkého a nákladného časopisu *Slovenský národ*.

Kozá-Matejova vylúčili z Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a denník, ktorý zo začiatku vychádzal s podtitulom *Nezávislý časopis Smeru Slovenskej ľudovej strany*, sa od 12. septembra 1925 vyhlasoval za *Neodvislý autonomistický denník*.

¹ Bol to posledný ročník, pretože na Vysokej škole obchodnej v Prahe, ktorú založili v roku 1919, trvalo štúdium tri roky a až v roku 1929 ho po reorganizácii predĺžili na štyri roky.

Slovenský národ vydávaný v rokoch 1925 – 1926 mal veľmi dobrú profesionálnu úroveň iste aj vďaka svojmu hojnému finančnému zabezpečeniu. Nielenže sám Jur Koza-Matejov vedel výborne narábať perom, ale získal aj schopných redaktorov a prispievateľov.

Napríklad z redakcie Slováka prešli pracovať do *Slovenského národa* básnik Augustín Način Borin, neskorší minister hospodárstva Slovenskej republiky Gejza Medrický a budúci významný slovenský spisovateľ Milo Urban, ktorý spomínal na redakciu *Slovenského národa* ako na šťastné pôsobisko: „...redakcia *Slovenského národa*... bola pre mňa hotovým rajom. Našiel som v nej bezmála všetko, po čom duša pišťala: od uznanlivého šéfa a znamenitých spolupracovníkov – priateľov počnúc až po prítiaživú robotu“ ([7], s. 141).

Osobitne sa treba zmieniť o ekonomickej rubrike „Národný hospodár“, ktorá svojou úrovňou prevyšovala ostatné vtedajšie slovenské denníky. Prinášala nielen bežné informácie a komentáre k aktuálnym hospodárskym udalostiam, ale aj kvalifikované rozborov opierajúce sa o poznatky ekonomickej vied. Niet sa preto čo čudovať, že poslucháč Vysoké školy obchodnej Peter Zaťko si pre svoj prvý krok v ekonomickej publicistike vybral práve stránky *Slovenského národa*.

Podnetom k napísaniu prvého Zaťkovho článku *Úver na movitý záloh* ([10], s. 7) bol rozsiahly príspevok Milana Friča, uverejnený na pokračovanie v dvoch číslach *Slovenského národa* s rovnakým názvom *Úver na movitý záloh* ([1], s. 7; [2], s. 7).

Jeho autor, ktorý pôsobil v bankovníctve, patril vo vtedajšom období k významným ekonomickým publicistom. Je považovaný za jedného z tvorcov slovenskej hospodárskej žurnalistiky a bankovej terminológie v období medzi dvoma svetovými vojnami. Ešte pred prvou svetovou vojnou stál pri zrode prvého slovenského bankového časopisu *Slovenský peňažník*. Neskôr vydával vlastný časopis *Národný hospodár* – nezávislé periodikum na ochranu hospodárskych záujmov Slovenska [13].

Milan Frič prišiel vo svojom článku s námetom, ako uľahčiť slovenským roľníkom prístup k priaznivejším úverom. Jeho podstatou bolo zaviesť hypotekárny zoznam hnutelností, vo vtedajšej terminológii „hypotečný zoznam movitostí“, ktorý by mal mať také postavenie ako pozemková kniha, lenže namiesto pozemkov mali byť do neho zapísané také hnutelnosti, ako stroje, náradie a dobytok. Tieto by potom mohli byť zárukou pri získavaní úverov obdobne ako nehnuteľnosti.

Redakcia vyzvala iných odborníkov, aby prehovorili k Fričovmu námetu. Svojím príspevkom na to reagoval Peter Zaťko. Vidno, že sledoval pozorne, čo sa deje vo vtedajšej ekonomickej publicistike.

V úvode svojho článku sebedovodne zdôvodnil, prečo prispel práve do denníka *Slovenský národ*. Vyšiel z toho, že „možno s radosťou konštatovať, že hospodárske problémy... začínajú sa riešiť i slovenskou verejnosťou“, pričom „*Slovenskému národu* patrí primát v tejto veci a bolo by želateľné, aby i ostatné časopisy otvorili rubriky národohospodárske... V tomto smere, myslím, že pozitívnych výsledkov dosiahol zo slovenských časopisov len *Slovenský národ* a preto sa s radosťou chápem pera, aby som prispel k riešeniu nadhodenej otázky úveru na movitý záloh“ ([10], s. 7).

Návrh, ktorý publikoval Milan Frič, Zaťko ocenil ako hodný pozornosti odbornej verejnosti a kompetentných činiteľov. Po jeho uplatnení by sa finančníci pri stanovovaní vysokej úrokovej miery na úvery roľníkom nemohli odvolávať na veľké riziko spojené s nimi. Poznamenal, že námet pripomína inštitúciu tzv. podnikovej hypotéky známej z francúzskeho práva a bolo by vhodné preštudovať aj príslušné predpisy francúzskeho práva. Okrem toho navrhol, aby sa obdobné využite zálohu na hnuiteľný majetok umožnilo aj pri priemyselných a obchodných hnuiteľnostiach.²

Poukázal však nielen na výhody, ale aj na problematické – v jeho terminológii „tmavé“ – stránky inštitúcie „zálohu na movitosti“.

Za problematickú pokladal predovšetkým imobilizáciu inventára, to znamená, že vlastník by musel nechať úradne vyčiar knuť alebo zaviesť každé scudzenie alebo nadobudnutie hnuiteľnosti zapísanej do „movitostnej knihy“. Zaťko, ktorý poznal roľnícke prostredie liptovskej dediny, k tomu dodal: „Čo by to znamenalo pre roľníka chcejúceho scudzit' kravku, netreba vykladať.“

Poukázal tiež na to, že záruka živým inventárom, ktorý tvorí podstatnú časť roľníkovho inventára, je problematická, pretože napríklad jednotlivé kusy dobytky, predstavujúceho záruku, môžu zahynúť. Na možné námietky, že roľník by musel dobytok poistiť, odpovedal, že takto by pre neho úver iba zdražel.

Za ďalší problém pokladal to, že roľník môže alebo aj musí kvôli zníženiu nákladov pripustiť „podvýživu“ dobytky, v dôsledku čoho dôjde k poklesu jeho ceny a záruka by mohla klesnúť až k nule. Preto navrhol poskytovať úver roľníkovi len do určitej – malej – hodnoty dobytky. Triezvo mysliaci mladý ekonóm Zaťko, hoci srdcom stál na strane roľníka, nechcel, aby námet zostal iba nespľniteľným „zbožným prianím“, ale realisticky uvažoval, že musí byť prijateľný aj pre poskytovateľa úveru, banku.

Zdôvodnil, že nevýhody námetu uviedol z toho dôvodu, aby ukázal, že „otázka je veľmi háklivá“.

Na záver si ešte položil otázku, či zápis do „movitých kníh“ by mal byť obligátny alebo fakultatívny a vyjadril aj svoj názor: „Myslím, že jedine praktickým by bol zápis fakultatívny. Dôvody: neimobilizovať inventár, kde to neni treba.“

Zákon o stabilizačných bilanciách

Zakrátko, už v máji 1926, prispel Zaťko do *Slovenského národa* svojím druhým odborným článkom *Zákon o stabilizačných bilanciách* ([12], s. 1). Uverejnili ho na prvej strane denníka, na mieste, kde redakcia umiestňovala najzávažnejšie, najdôležitejšie, príspevky príslušného čísla. Bolo to iste výsledkom nielen zhodnotenia kvality článku, ale aj reputácie, ktorú si mladý autor získal publikovaním *Úveru na movitý záloh*.

² V súvislosti s týmto námetom možno uviesť, že napríklad o dva roky neskôr bol v Maďarsku prijatý zákon, ktorý zabezpečoval, že pri určitých hypotekárnych pôžičkách priemyselným firmám sa mohol stať zárukou nielen nehnuteľný majetok, ale súčasne aj hnuiteľné súčasti podniku.

Vo svojom druhom článku sa zoberal návrhom zákona o tzv. stabilizačných bilanciaciach (stabilizačných súvahách), ktorý mal byť v nasledujúcich mesiacoch predložený na schválenie v československých zákonodarných orgánoch – v snemovni a senáte – a poukázal na jeho medzery.

Pre objasnenie príčin, ktoré viedli v roku 1926 k príprave a v nasledujúcom roku k prijatiu takéhoto zákona v Československej republike, sa musíme aspoň stručne zmieniť o následkoch, ktoré malo znehodnocovanie meny počas prvej svetovej vojny a po nej pre úroveň vyjadrovania ekonomických procesov a majetkových zmien v účtovníctve podnikov. V dôsledku vysokej miery inflácie sa peniaze stávali veľmi nepresným a meniacim sa meradlom hodnôt a v účtovníctve nebolo vôbec možné presne zobrazit' hodnotu majetku.

Osobitne sa to týkalo hodnoty základného imania. Uvádžanie hodnoty jeho jednotlivých zložiek – budov, strojov, zariadení a pod. – v ich zaobstarávacích cenách nezodpovedalo ani zďaleka ich hodnote vyjadrenej v inflačných cenách aktuálneho obdobia.

Ak by sa v nich takýto majetok začal uvádzať, znamenalo by to v účtovnej bilancii prírastok majetku, ktorý podliehal zdaneniu ako zisk. Kvôli tomu nebolo možné vykazovať jeho hodnotu v aktuálnych cenách, ale účtovať ho naďalej v cene obdobia, keď bol nadobudnutý, zmenšenú o odpisy. Znamenalo to, že účtovníctvo podnikov veľmi nepresne odzrkadľovalo skutočný stav ich majetku. Zisk alebo strata, uvádzané účtovných bilanciaciach, nemuseli zodpovedať skutočne dosiahnutým.

Keď sa dosiahla relatívna stabilizácia mien, objavili sa snahy zaviesť v účtovníctve poriadok a najmä položky, ktoré nezodpovedali skutočnosti, prepočítať v cenách na základe stabilizovanej meny. Takto zostavované bilancie sa označovali ako stabilizačné bilancie, resp. v krajinách, ktoré zaviedli zlatú menu, ako zlaté bilancie.

Pre uskutočnenie tohto kroku bolo nevyhnutné zabezpečiť zákonom, aby účtovný prírastok majetku takto vytvorený nepodliehal zdaneniu. V Československu sa to malo dosiahnuť prijatím stabilizačného zákona, ktorého návrh pripravili v roku 1926.

Zaťko v článku *Zákon o stabilizačných bilanciaciach* nevysvetľoval čitateľom uvedené okolnosti, ktoré viedli k návrhu tohto zákona, ale odvážne sa priamo zameral predovšetkým na problematické časti návrhu.

Ako prvú z nich uviedol *fakultatívnosť*, *nezáväznosť* vypracúvania stabilizačných súvah, z čoho podľa neho by mohol vzniknúť chaos.

Konštatoval: „Bilancia závodu má poskytnúť pokiaľ možno jeho verný obraz v určitom okamihu. Tejto požiadavke by návrh približne vyhovoval.“ K tomu však dodal, že možnosti porovnávania súvah jednotlivých podnikov budú po vyjdení zákona v dôsledku tejto fakultatívnosti ďaleko menšie než boli dosiaľ. K neistote o ocenení jednotlivých súčiastok majetku sa pridruží ešte neistota, či ide o stabilizačnú bilanciu, alebo nie.

Navrhol aj čiastočnú nápravu tohto nedostatku, aby sa do zákona zahrnul paragraf, „ktorý by nariaďoval, aby podniky, ktoré ho použijú, označovali to výslovne ako vo svojich knihách, tak i vo výkazoch pre verejnosť“. Čitateľ by potom vedel, akú bilanciu má pred sebou. Za úplné odstránenie nedostatku však pokladal obligátnosť stabilizačných súvah.

Za druhý nedostatok považoval, „že *niet* v návrhu priameho zákazu použitia bilančného prebytku na odstránenie fiktívnych aktív“. Poukázal na to, že sa to dá zneužiť na zakrytie rôznych podvodov: „...fiktívnych aktív je v dnešných bilanciách hodne a sú veľmi dobrým prostriedkom k zakrytiu všelijakých malverzácií“.

Uviedol, že pri zavádzaní stabilizačných bilancií budú mať podniky dobrú príležitosť zbaviť sa týchto nepríjemných položiek jednoducho tým, že sumu, o ktorú zvýšia hodnotu svojich investícií, nedajú celú do rezervného fondu, resp. do účastinnej istiny alebo do kmeňového kapitálu, ale len jej časť a druhú časť podržia v aktívach, čím sa im umožní vypustiť fiktívnu položku.

Proti prípadnej námietke, že nedôjde k podvodu, pretože bilancia musí byť schválená revidujúcimi orgánmi a nakoniec aj valným zhromaždením, poznamenal, že revízori, resp. dozorné predstavenstvo, môžu byť „zainteresovaní na týchto veciach“ a účastinári-laici „nevidia do účtovníckych tajov“. Preto tiež v záujme drobných akcionárov pokladal za potrebné upozorniť na nevyhnutnosť priameho zákazu použitia bilančného prebytku na odstránenie fiktívnych aktív. Zdôraznil, že v návrhu zákona sa síce uvádza, že prebytky sa *môžu* („lze přebytků“) dať do zvláštneho rezervného fondu, alebo použiť na zvýšenie účastinnej istiny, alebo na obidva účely, ale to znamená, keď „môžu“, teda nemusia.

Konštatoval, že ani nahradenie slovom „musia“ by nestačilo, ak by nebol presne vymedzený pojem „bilančného prebytku“.

Zaťkov príspevok o stabilizačných bilanciách nebol na túto tému vo vtedajšej slovenskej tlači jediný. O tri mesiace neskôr, v septembri 1929, uverejnil mesačník *Průdy* článok Zaťkovho rovesníka Imricha Karvaša pod názvom *Osnova zákona o stabilizačných bilanciách* [4]. Na rozdiel od Zaťka Karvaš nebol už študentom, pretože rok predtým ukončil Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave.

Karvaš nedával k návrhu zákona pripomienky tak ako Zaťko, ale zameral sa na to, aby čitateľovi podrobne a názorne vysvetlil, prečo bolo nevyhnutné takýto zákon prijať.

Konštatoval: „Terajšie bilancie nezodpovedajú skutočnosti“ a na príklade fiktívneho podniku na výrobu emailového riadu znázornil dôvod – inflačný rast cien. Podnik založili v roku 1906 s investíciami 1 000 000 korún. V roku 1913 vzrástli investície o 500 000 korún na 1 500 000 korún. V roku 1925 bilancia podniku vykazuje – ak neberieme do úvahy opotrebenie - investičný majetok 1 500 000 korún, zatiaľ čo účtovnícky vyjadrená hodnota „bude veľmi blízka 10 mil. korún čsl. ... Tento nesúlad má za následok, že podnik vykazuje vyšší výnos než je skutočný“ ([4], s. 451 – 452).

Dosiahnuť v bilanciách súlad so skutočnosťou sa malo v stabilizačných bilanciách, v ktorých sa mal investičný majetok uvádzať v nových, vyšších cenách, v takých, aké boli v čase vypracovania stabilizačných bilancií aktuálne. Prebytok, ktorý by v dôsledku toho v bilancii vznikol, nemal byť podrobený zdaneniu.

Článok tiež informoval, čo sa malo podľa návrhu zákona urobiť s takto vzniknutým prebytkom: a) zriadiť zvláštny rezervný fond, b) zvýšiť základný kapitál (akciový, kmeňový), c) kombinovať oba spôsoby. V budúcnosti by sa fond mohol pou-

žiť len na krytie bilančných strát, nesmel slúžiť na zvýšenie zisku a na vyplácanie dividend.

Na rozdiel od Zaťku Karvaš zastával názor, že vypracovanie stabilizačných bilancii nemusí byť pre podniky záväzné, ale len fakultatívne, aj keď poznamenal, že v zahraničí je obyčajne obligátne. Zdôvodnil svoje stanovisko jednak tým, že v ČSR bola mena už od roku 1923 stabilizovaná a jednak tým, že „každá obligatórnosť vedie k nebezpečeniu šematizácie, ktorá neni pre hospodársky život výhodná“ ([4], s. 453).

Zároveň však rozviedol, že hoci návrh zákona hovorí o fakultatívnosti, k stabilizačným bilanciam pristúpia všetky podniky, pretože po novej daňovej reforme bude zárobková daň progresívna a percento zdanenia bude závisieť od pomeru absolútneho výnosu ku kapitálu. Okrem toho dovtedajšie bilancie dávali len fiktívny obraz o stave podniku, boli neprehľadné a nejasné, čo malo vplyv na dôveryhodnosť podniku, ak chcel získať úver.

Za nedostatok návrhu zákona Karvaš pokladal, že rozhodcovská komisia pre rozhodovanie sporov súvisiacich s uplatňovaním zákona mala byť vytvorená len v Prahe, a žiadal, aby bola aj v Bratislave, pretože ľudia z Prahy „nebudú mať dostatočného porozumenia pre slovenské hospodárske pomery“. Okrem toho povolávanie miestnych znalcov na rokovanie komisie bude nákladné.

Zákon o stabilizačných bilanciách schválila snemovňa v júni 1927 [8]. Pripomienky oboch autorov sa v ňom neuplatnili.

K počiatkom Zaťkovej publicistickej činnosti treba ešte dodať, že túto svoju aktivitu „naštartovanú“ článkami v *Slovenskom národe* veľmi skoro, už o rok, rozvinul ako pracovník Československo-maďarskej obchodnej komory v Budapešti početnými príspevkami v poprednom pražskom ekonomickom týždenníku *Hospodárska politika*. Uverejňoval v ňom pravidelne *Dopisy z Budapešti*, v ktorých nielenže informoval o rôznych aktuálnych javoch v maďarskom hospodárskom živote, ale často ich stručne analyzoval. Vytlačené boli v bezchybnej slovenčine, za čo treba aj dnes vyzdvihnúť nielen postoj redakcie časopisu, ale tiež profesionalitu českých sadzačov.

Okrem toho prispel do tohto týždenníka osobitnými rozsiahlejšími článkami venovanými československo-maďarským obchodným reláciám. Dva z nich sa osobitne zaoberali obchodnou výmenou medzi Slovenskom a Maďarskom [11], [9] a predstavujú cenný príspevok k štúdiu hospodárskych dejín Slovenska.

A navyše, po zdokonalení sa v maďarčine, publikoval o československo-maďarských hospodárskych stykoch aj v maďarskom hospodárskom časopise *Magyar közgazdaság*.

Literatúra

- [1] FRIČ, M.: Úver na movitý záloh. In: *Slovenský národ*. Roč. 2, 1926, č. 68.
- [2] FRIČ, M.: Úver na movitý záloh. In: *Slovenský národ*. Roč. 2, 1926, č. 69.
- [3] HOLÁK, M.: Vznik denníka Slovenský národ – jeden z pokusov Vavra Šrobára o rozloženie ľudovej strany. In: PEKNÍK, M. a kol.: *Dr. Vavro Šrobár – politik, publicista a národnoosvetový pracovník*. Bratislava: VEDA, 2012.
- [4] KARVAŠ, I.: Osnova zákona o stabilizačných bilanciách. In: *Prúdy*. Roč. 10, 1926, č. 7, s. 451 – 454.
- [5] KOZA – MATEJOV, J.: Otvorený list Vdp. Mosg. Andrejovi Hlinkovi. In: *Slovenský národ*. Roč. 1, 1925, č. 2.
- [6] TEREN, Š.(edit.): *Národohospodár PETER ZAŤKO spomína*. Liptovský Mikuláš: TRANOSCIUS, a. s. 1994.
- [7] URBAN, M.: *Kade-tade po Halinde. Neveselé spomienky na veselé roky*. Bratislava: SLOVENSKÝ SPISOVATEĽ, 1992.
- [8] Zákon ze dne 15. června 1927 o stabilizačních bilancích. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. Roč. 1927, částka 37, s. 610 – 615.
- [9] ZAŤKO, P.: *Obchodné styky maďarsko-slovenské v roku 1928*. Hospodárska politika. Roč. 3, 1929, č. 20, s. 183 – 184.
- [10] ZAŤKO, P.: Úver na movitý záloh. In: *Slovenský národ*. Roč. 2, 1926, č. 73.
- [11] ZAŤKO, P.: Zahraničný obchod Slovenska a Podkarpatskej Rusi s Maďarskom v roku 1927. Hospodárska politika. Roč. 2, 1928, č. 13, s. 216 – 217.
- [12] ZAŤKO, P.: Zákon o stabilizačných bilanciách. In: *Slovenský národ*. Roč. 2, 1926, č. 119.
- [13] Dostupné na: <http://www.nbs.sk/sk/publikacie/archiv-nbs/osobnosti-penaznictva-na-slovensku/fric-milan/>